

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Opgericht door Kolonel

G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Orgaan der Vereeniging

Het Koloniaal belang is een algemeen
Nederlandsch belang.

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post, binnenland, bij vooruitbetaling f 1.50
 Voor Oost-Indië en het Buitenland = 4.—
 Afzonderlijke nummers = 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel f 0.15
 Bij plaatsing van 500 regels = 0.12½
 „ „ „ 1000 „ = 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: **7a Heerengracht, Den Haag.**

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**

Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, **AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden Den Haag.**

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f5.— of meer contribueeren of een gift in één schenken van f100.—, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden.

Inhoud van dit Nummer.

Koloniale Praatjes. — Perskroniek. — Uit de Oost-Indische Mail. — Van Vreemde Koloniën. — Feuilleton — Errata. — — Officieel. — Inhoud Tijdschriften. — Passagierslijst.

Koloniale praatjes. 1907.

„Moge”, schreven we, nu twaalf maanden terug, „terwijl, wanneer we thans een blik op de kaart van den indischen archipel slaan, we nagenoeg geen enkel eiland kunnen aanwijzen met uitzondering van Java, Madoera en onze oude nederzettingen in de Molukken, waar in het afgelopen jaar een gewapend optreden kon uitblijven, wanneer we een jaartje verder zijn, meer dan thans nog het geval kon wezen, de perspectief zich openen van vrede, rust en orde, onafscheidelijke voorwaarden voor vooruitgang en welvaart dier landen.”

Deze wensch heeft zich in het jaar, dat nu ten einde spoedt, helaas niet mogen vervullen. Wel bleven in 1907, afgezien van het plaatselijk en rasch bedwongen opstootje in het Kedirische in het voorjaar, die voorwaarden, hier voren genoemd, het deel der volkeren in de sedert lang reeds onder rechtstreeksch gezag geplaatste landen, maar daarbuiten woedt nog immer de strijd voort, aan Nederland opgelegd als het gevolg van den duren plicht om in de landen en onder de volkeren, die aan zijn hoede zijn toevertrouwd, geregelde toestanden in het leven te roepen, waardoor een conflict veelal onvermijdelijk blijkt, waar zooveel dan nog belang hebben bij het voortduren van het bestaande.

Maar, afgezien nu van Atjeh, waar het ongeduld, dat zich onlangs zoo levendig betuigde zeker wel gerechtvaardigd schijnt na zóo langjarigen kamp, rijst de vraag op, waar het besef van dien plicht zich nog niet zoo heel lang geleden baan brak, hier niet in de eerste plaats geduld geboden is. Geduld, maar ook voorzichtigheid en beleid, welke voorwaarden wel eens uit het oog worden verloren, zooals bleek bij

de kort op elkaar volgende overvallen in Mori (Celebes) Kolbano (Timor) en Endeh (Flores) tengevolge waarvan 80 menschenlevens gingen verloren — de suppletie van het indisch leger is nog te moeielijk, wanneer we alle andere overwegingen voor een wijze laten rusten, om zulke verhezen, die waren te voorkomen geweest, niet te betreuren.

Hoezeer thans nog op zoovele plaatsen de strijd voortduurt, kan zeer zeker voor 1907 ten aanzien van de eerst in de laatste jaren ten aanzien van de buitenbezittingen gevolgde positieve politiek na zoo lange negatie, op eenige lichpunten worden gewezen, als de rust in Z.-O. Borneo, jaren lang in zijn diepste binnenlanden het tooneel van strijd en wanorde, de eindelijk verkregen pacificatie van Djambi, en het einde van het verzet op Ceram, terwijl ook de rust op Bali en Lombok verzekerd bleef, wanneer we 't weinig beduidend opstootje in een uithoekje van laatstgenoemd eiland buiten beschouwing laten.

Maar Atjeh? Veel is hierover geschreven en gepraat. Wij meenen ons hier slechts tot den wensch te moeten bepalen, dat de aan den gouverneur-generaal van Heutz verstrekte opdracht om een onderzoek naar den toestand in dat gewest in te stellen, goede vruchten moge dragen.

Liet dus de politieke toestand, in hoofdzaak als 't rechtstreeksch gevolg eener positieve politiek, in vele deelen van den archipel te wenschen over, in economisch opzicht schijnt de vooruitgang, waarvan wij ten vorigen jare ten opzichte van de kolonie in 't algemeen gewaagden, zich te bestendigen.

Terwijl de inlandsche bevolking in een normalen oogst de vruchten van haren noesten arbeid plukte — helaas moet ze hiervan steeds nog een belangrijk deel in handen van den woekeer laten, waartegen echter we licht het middel is gevonden in het inlandsch landbouwcrediet, van welks verblijdende vorderingen ook in onze kolommen reeds werd melding gemaakt, — zullen ook de europeesche kapitalen, die naast betrachtting natuurlijk van eigen gewin, in zoo hooge mate tot de ontwikkeling der kolonie bijdragen, over 't geheel op 1907 terugzien als een gunstig jaar.

Eenigermate ontnuchterend moest na het sedert eenige jaren steeds oploopen der prijzen, van het tin, de plotselinge daling der waarde van dit product ter markt werken. Gelukkigerwijze was bij de begroting voor 1907 met deze mogelijkheid wijselijk rekening gehouden, welke in de naburige gefedereerde maleische staten tot eene soort débacle aanleiding gaf.

Evenals de inlander in het landbouwbedrijf nog steeds zijn hoofdmiddel van bestaan vindt, is het ook, wanneer we petroleum en tin uitzonderden, nog altijd de landbouw met aanverwante bedrijven in 't algemeen, die het europeesch kapitaal vrij zekere waarborgen eener goede belegging biedt.

Met den mijnbouw — de exploitatie van petroleumbronnen en der bestaande tinmijnen uitgezonderd — ging 't ook in 1907 nog steeds niet naar wensch en zagen we geleidelijk in het Dorado der negentiger jaren van de vorige eeuw op Noord-Celebes verschillende eens zooveel belovende maatschappijen het veld ruimen, terwijl de staats-exploitatie van steenkolenmijnen in West-Sumatra nog verre van een lucratief bedrijf blijkt.

Aangenaam moet 't hun, die in de evolutie van 't inlandsche element belang stellen en deze te bevorderen mede tot een der eerste plichten van het bestuur over Indië rekenen te behooren, wezen, dat op den, in dit opzicht in 1906 ingeslagen weg werd voortgegaan, zooals bleek uit de reeds door de tweede Kamer goedgekeurde oprichting eener inlandsche rechtsschool, en uit de vorderingen in 1907 op 't gebied van verbetering en uitbreiding van het inlandsch onderwijs gemaakt en voor 1908 in uitzicht gesteld.

Mogen we ons dus hierover verblijden, nog steeds valt het te betreuren, dat zoo weinig van staatswege voor de ontwikkeling van het land werd gedaan en kon worden gedaan.

De hoop, dat in 1907 de in uitzicht gestelde financieele zelfstandigheid van Nederlandsch-Indië zou tot stand komen, waardoor deze kolonie in staat zou worden gesteld om zich voor de buitengewone uitgaven, aan bedoelde ontwikkeling ten koste te leggen, de noodige buitengewone middelen te verschaffen.

De betrokken ontwerpen, ter vorige zitting aan de Tweede Kamer reeds aangeboden, moesten met zoovele minder belangrijke lotgenooten onafgedaan blijven, hopgstwaarschijnlijk tengevoege van de stagnatie, veroorzaakt door de cabinets-crisis, die Nederland in 't begin van 1907 had door te maken, een crisis, uitsluitend het gevolg van partij-politiek, zooals ook nu weder een crisis den geregelde gang van zaken voor eenigen tijd zal verstoren, zoodat de mogelijkheid niet uitgesloten blijkt, dat deze naar alle waarschijnlijkheid voor Indië's toekomst belangrijke wetsontwerpen weder geruimen tijd zullen moeten blijven liggen.

Ligt hierin niet de scherpste veroordeeling uitgesproken over de behoudzucht, waarop professor de Louter onlangs doelde, ten aanzien van de macht der Staten-Generaal in zake het zeggenschap over Indië, dat vrijwel gezegd kan worden, buiten de nederlandsche binnenlandsche politiek te staan en toch aan meningsverschillen te dien opzichte zijne levensbelangen wellicht ziet opgeofferd.

Wat de west-indische koloniën aangaat, valt ten aanzien van Suriname, voor zooverre dat uit cijfers is op te maken, voor 1907, met name in de laatste maanden een verblijdenden vooruitgang op economisch gebied te constateeren.

Wel liet de productie der cacao plantages nog

te wenschen over, maar de hooge prijzen, voor het product gemaakt, maken dat de uitkomsten nagenoeg dezelfde zijn als die in buitengewone oogstjaren bij normale marktprijzen verkregen.

De goud-industrie toonde in 1907 eenigen achteruitgang bij 't voorafgaande jaar, maar de mogelijkheid is niet uitgesloten van een „reculer pour mieux sauter“, waar in dit opzicht vooral op 't gebied der grootindustrie tegen het einde van het jaar eenige activiteit viel waar te nemen, die op groote-toekomstplannen wijst, zooals ten aanzien van de placers Gros.

Belangrijk was te dien aanzien de onlangs in de Tweede Kamer ten gunste van de doorrekening van den spoorweg tot Dam gevallen beslissing.

Overigens stond de kolonie in 1907 nog in 't teeken der afwachting met betrekking op de resultaten van de bacoen-cultuur, welke resultaten zich binnen weinige maanden voelbaar zullen maken, wanneer 't contract met de United Fruit Company zal in werking treden, terwijl de kolonie nu reeds bij voorbaat de vruchten dier cultuur plukte door den nieuwen toevloed van immigranten in dit vooral aan bewoners zoo arm land.

Moge de hoop, waarmede Suriname straks 't nieuwe jaar zal begroeten, niet ijle blijken zooals die, welke men in de zusterkolonie Curaçao zoo lang ten aanzien van de eveneens zoo lang reeds toegezegde mijnwet, die zich ook in 1907 nog wachten liet, maar volgens den minister van koloniën geen grond mag geven aan buitengewone verwachtingen, als die ten opzichte der wederontginning der fosfaat-mijnen van Santa Barbara gekoesterd.

De voor deze kolonie eindelijk tot stand gekomen zoo belangrijk goede betrekkingen tot de naburige venezuelaansche republiek bleven in 1907 behouden; moge dit zoo blijven.

PERS-KRONIEK.

INHOUD: De *Standaard* over „Indische specialiteit“ en een Indische vertegenwoordiging in de Staten-Generaal. — Professor Snouck Hurgronje in de *Nieuwe Courant* over de Indische Rechtsschool. — Bespreking van Indische misstanden in buitenlandse bladen door G. Wijbrands in *De Telegraaf*.

In een der bijna ontelbare artikelen, waarin gedurende den laatsten tijd Dr. Kuiper z'n volgeingen de voortreffelijkheid tracht aan te toonen van het door hem uitgevonden gezinshoofden-kiesrecht, trof ons een passage over de vertegenwoordiging der koloniale belangen in de Staten-Generaal, welke ons niet zonder belang schijnt. Vooral met het oog op de ervaring in de laatste jaren bij de indische begrootingsdebatten opgedaan verdienen de volgende opmerkingen in de *Standaard* de volle aandacht. Het blad schrijft:

„Bij de tegenwoordige inrichting van onze Staten-Generaal is de behartiging van de onderscheidene maatschappelijke en andere belangen geheel aan het toeval overgelaten.

Het klaarst komt dit uit, zoo men denkt aan onze koloniën. Het kleine Nederland ziet zich op koloniaal gebied een zesmaal grootere bevolking toevertrouwd dan het moederland herbergt. De koloniale aangelegenheden zijn alzoo, en op zich zelf, en met het oog op onze eigen toekomst, van het uiterst gewicht. En toch geeft de kieswet ons zelfs niet den minsten waarborg, dat er althans één enkele koloniale specialiteit in de Staten-Generaal zitting hebbe.

In de jaren, toen het koloniale vraagstuk geheel onze politiek beheerschte, liet elke staatkundige partij zich hiermee in, en kwamen de koloniale specialiteiten uit tal van districten opdagen; maar ook toen was dit de toevallige uitkomst van de stembus. En thans, nu over de koloniale quaestie tusschen partijen een soort accoord is bereikt, is op het getal van 150 leden der Staten-Generaal, het getal van koloniale heeren reeds op een half dozijn geslonken, en zou 't volstrekt niet ondenkbaar zijn, dat het nog lager daalde, ja, ten slotte geheel verdween.

Partijen voelen, dat een enkel koloniaal man bij eigen Kamergroep geen weelde is, en zijn er daarom op bedacht, zich er van te voorzien. Maar de candidering van een koloniaal deskundige, die op zulk een wijs tot stand komt, volgt niet uit de wet, kon ook anders uitvallen en is in zooverre niet organisch, maar kunstmatig.

Iets waar dan nog bij komt, dat de enkele

koloniale deskundigen, die langs dezen weg in de Kamer komen, een invloed en gezag uitoefenen, geheel buiten evenredigheid met de strekking van hun mandaat. Bij ontstentenis toch van anderer voorlichting, gaat de Kamer, groepsgegewijs in partijen ingedeeld, op het advies van die enkelen af, zonder dat hun verkiezing ook maar den minsten waarborg biedt, dat ze op dat onbeperkt vertrouwen aanspraak kunnen maken“.

* * *

In de *Nieuwe Courant* zijn onderscheidene landraadpresidenten aan het woord geweest, om met een beroep op hun eigen kennis van het Javaansch, het nuttig effect der op te richten „Inlandsche Rechtsschool“, kort geleden door de Tweede Kamer aangenomen, te betwijfelen. Daartegen komt Professor Snoeck Hurgronje in hetzelfde blad op. Hij zegt:

„Het komt niet in mij op, de juistheid van bedoelde verklaringen te betwijfelen. Dat er landraadsresidenten waren en zijn, die Javaansch spreken, is mij natuurlijk bekend, en zelfs dat verscheidenen, die het zoover gebracht hebben, gedurende hun studietijd nooit Javaansch hebben geleerd. Zoo zijn er officieren, die zich vaardig van een inlandsche taal hebben leeren bedienen, zonder in hun leertijd daartoe te zijn voorbereid.

Maar het zijn uitzonderingen. Ieder, die zooals ondergeteekende, vele landraadsresidenten, landraadsleden en justiciabelen van nabij heeft gekend, weet dat de overgrote meerderheid der landraadsvoorzitters zich van geen andere inlandsche taal dan het Volapük-Maleisch bedient en er niet aan denkt, de verklaringen van partijen en getuigen — die trouwens in afdeling, voor gewoon ontwikkelde menschen niet snel aan te leeren dialecten worden afgelegd — in het origineel te volgen, laat staan met hen in hun eigen taal een gedachten-wisseling te houden. Trouwens, wie zich rekenschap geeft van het geringe getal der wel-opgevoeden, die het na jaren van degelijk onderwijs in een aan de hunne na-verwante Europeesche taal tot drage-lijk spreken dier taal brengen, zal zich niet verwonderen over het feit, dat Europeesche juristen, zelfs al hebben zij de eerste beginselen van een inlandsche taal geleerd, bij het vele ambtelijke werk, dat hun opgedragen wordt, geen gelegenheid vinden om eenige dialecten van die eene en nog van eenige haar verwante talen, daarenboven te leeren verstaan, en het hoofd-dialect te leeren spreken. Dit is alleen te verwachten van menschen van buitengewonen aanleg en sterke neiging, mits zij dan over den noodigen vrijen tijd beschikken.

De beide gewezen landraadsvoorzitters, die met mij het ontwerp voor de inlandsche rechtsschool opmaakten — van welke althans één zelf vaardig Javaansch sprak zonder dit als student beoefend te hebben — waren dan ook eenstemmig van oordeel, dat, indien men inlandsche rechtskundigen in de toekomst de plaats van Europeesche voorzitters kon doen innemen, de communicatie tusschen rechter en justiciabelen daardoor zéér zou verbeteren en dus de rechtspraak alleszins gebaat zou zijn.

Intusschen zal wel niemand, die van het project der Rechtsschool met de toelichting kennis genomen heeft, in den waan verkeeren, dat de bekende en verklaarbare onbedrevenheid van de meeste Europeesche voorzitters van landraden, in de landstalen hunner justiciabelen het motief tot oprichting van die school gevormd heeft. Van den aanvang af hebben daarbij geheel andere beweegredenen gegolden en die zouden blijven gelden, al spraken alle landraadsvoorzitters die thans op Java fungeeren, Javaansch, Madoereesch en Soendaasch. De belangstellenden kunnen dat alles uit de stukken zien, die blijkbaar door sommige schrijvers over het ontwerp niet zijn gelezen.“

* * *

In de *Telegraaf* bespreekt de heer G. Wybrands, redacteur van het Indische N. v. d. D a g, broeder van den heer K. Wybrands, den hoofdredacteur van genoemd orgaan, de curés tie van het schrijven over Indië in buitenlandse bladen.

„Zij schrijven, aldus de heer G. Wybrands, toch niet alleen om het genoeg te hebben zich gedrukt te zien. Zij schrijven ook niet uitsluitend tot informatie van hunne lezers in Indië, want die zijn waarlijk meestal voldoende op de

hoogte van de ongerechtigheden, die in Indië worden begaan en getolereerd.

Neen, zij schrijven, de meesten van hen, ook met het doel, om aan de ongerechtigheden, die zij schier dagelijks hebben te openbaren, een einde te zien gemaakt. Zij wenschen aldus, naar den uitgedrukten wensch van den landvoogd, in zijn troonrede op 31 Augustus jl. „mele te werken tot het hooghouden en steeds hechter vestigen van het Nederlandsch gezag en van den goelen naam van ons vaderland.“

En wanneer zij daarbij van de zijde der Indische regeering ontmoeten vervolging en bemoeilijking, en van de Nederlandsche pers laksheid en onverschilligheid, dan moeten die journalisten zich wenden tot het buitenland.

Dan alleen heeft hun stem kans gehoord te worden.

Men kan, en men zal dat a licht onvaderlands-lievend noemen; maar het is nog de vraag of op deze wijze het vaderland niet beter wordt gediend, dan door al de morsige vlekken op ons koloniaal kleed te bedekken met den mantel der liefde.

Lang genoeg heeft Indië het gedragen, dat alle berichten, die van daar kwamen, ze mochten zoo goed gedocumenteerd zijn als ze wilden, werden ter zijde gelegd als onbetrouwbaar zoodra zij niet strookten met het algemeen aangenomen idee van de toestanden, welke in de koloniën heerschen.

Lang genoeg heeft men er zich ook onderworpen aan de minachtende wijze van doen der Nederlandsche pers, die zoo goed als zonder uitzondering zich bepaalt tot het overnemen van wat „Benoemingen en Besluiten“, en hoogstens een weinig Atjeh-nieuws. Het wordt tijd, dat dit verandert; het wordt tijd, dat aan de werkelijke belangen der Nederlandsche onderdanen tusschen de keerkringen, hoe zij werken, hoe zij berecht worden, aan welke aantasting hunner vrijheid zij bloot staan, wat meer belangstelling wordt gewijd; dat zij althans niet achterstaan bij Macedonië of Marokko.

En waar de Nederlandsche pers blijkbaar in die richting niet wenscht mede te werken, daar zal de Indische verplicht zijn zich te wenden tot de buitenlandsche.

Komen daarbij de Nederlandsche goede naam, of de nederlandsche belangen in het gedrang in het buitenland, des te erger voor Nederland zelf. Het heeft niet gewild, toen het tijd was.“

In hetgeen de heer Wybrands hier schrijft is veel waarheid, maar aan den anderen kant begripen wij toch niet goed, waarom indische journalisten, om in het moederland gehoord te worden, zich persé eerst tot het buitenland moeten richten. Wanneer men hier te lande niet wil hooren, zal het heel weinig baten, of indische journalisten al in buitenlandse bladen over Indië gaan schrijven.

Dan doen zij, die hier moeten hooren, eenvoudig een watje in het buitenlandse oor en uit is het met het succes van de schrijverij in de vreemde organen. En dat zou zeker het geval zijn — zoo meenen wij ten minste de nederlandsche pers en het nederlandsch publiek te kennen — indien de voorlichting over indische zaken via het buitenland een systeem werd.

Daarom gelooven wij, dat het middel, door dezen indischen journalist aangegeven, erger dan de kwaal zou blijken te zijn. Waar het hier echter op aankomt is, dat zoo spoedig mogelijk een eind dient gemaakt te worden aan de ergelijke persvervolgingen tegen indische journalisten ingesteld. Dat is de bron van alle ellende, en die eenmaal weggenomen, zal ook het andere van zelf wel terecht komen.

Uit de Oost-Indische Mail.

Men schreef uit Buitenzorg aan de *Javabode* van 22 Nov. jl.

Gistermiddag was een vrij groot publiek op het perron aanwezig om getuige te zijn van het vertrek naar Atjeh van den landvoogd en zijn gezelschap. In het salon-rijtuig vertrokken de gouverneur generaal in generaals uniform, de algemeene secretaris van Rees, de gouvernements secretaris Mr. Koster en majoor Kan.

Onder de afscheidnemers zag ik den directeur van het landbouwdepartement prof. Treub den 1sten gouvernements secretaris Hulshoff-Poll, de heeren Uhlenbeck en Mr. de Graeff, den hortulanus Wigman, dr. Kijlstra, lijfarts van den landvoogd, en de adjudanten.

Een lading kisten met paperassen voerde de

trein mede. Zes extra koelies laadden ze in den goederenwagen.

Het trof mij weer, hoe veel beter Z. E. de uniform staat dan het burgerpakejan.

Het Bat. Nieuwsblad schrijft over:

De reis van den Gouverneur Generaal.

Men verwacht, dat het onderzoek op Atjeh eenige weken in beslag zal nemen, zoodat de gouverneur generaal minstens zes weken weg zal blijven.

Daaronder lezen wij in hetzelfde blad:

De gouverneur van Atjeh seinde 22 dezer:

In Peutoe neergelegd vier vijanden, bij ongeluk een vrouw, op patrouille lichte zelfverwonding een Inlandsch mindere.

De Getuige, Christelijk Weekblad voor Ned. Oost-Indië, die het ook met een enkel woord over de reis van G. G. v. Heutsz heeft, laat daarop o.m. volgen:

„Gelukkig, dat er ook eilanden zijn, waarop ons bestuur zich van een betere zijde openbaart dan op Atjeh.

Zoo ontvingen we dezer dagen een particulier schrijven van een onzer lezers, die Bali en Lombok had bezocht. Een gedeelte uit dezen brief laten we hier volgen:

„Twee dagen trokken we toen door t schoons- te land dat ge u denken kunt. Den ten dag stegen we tot 4000 voet en genoten op dien tocht van de heerlijkste berglandschappen, verrukkelijke vergezichten op zee, meren en vulkanen, en van de koelte en verdere geneugten die een tocht te paard door een tropisch bergwoud geeft. Zeer vermoeid kwamen we 's avonds te Betoeriti, een dessa in het gebergte en verbleven daar één nacht; temperatuur 60-55 graden. Van de vriendelijkheid der Baliërs kunt ge u geen voorstelling maken. Beleefd als de Javaans doch niet zoo kruipend, zijn ze bovendien hulpvaardig en hartelijk ja zelfs gul voor den blanke reiziger. In elke dessa waar we kwamen, en even afstapten, kwamen de menschen met klappers en pisangs en... weigerden elke betaling, bewerende dat de gewoonte der gastvrijheid tot gratis verleen van hulp en voedsel verplichtte. Wie had zoo iets verwacht in Bali, een land, dat bij zoo velen zoo slechten naam heeft. Vooral den tweeden dag ondervonden we die gastvrijheid en vriendelijkheid in bijzondere mate. Toen gingen we van dessa tot dessa. Waar we maar even stilhielden, kwam de poengawa van het dorp uit zijn woning en liet dan het volk klappers en pisangs brengen. Zelfs werd op een der pleisterplaatsen een soort bale-bale van mooi bewerkt hout naar buiten gebracht, kussens daarop gelegd en ons tot tijdelijken zetel aangeboden! En dat geschiedde in het oude rijk van Tabanan, waar pas 1 jaar geleden vorstentirannie werd gebroken door het zwaard. Ook in Badoeng, welke naam zoo blede herinneringen opwekt, ondervinden we dezelfde tegemoetkoming. Zoo in het oude rijkje Mengwi, in het noorden van Badoeng, waar in de vroegere woonplaats van den vorst van Mengwi een bijzonder voorkomend poengawa ons rondleidde tusschen oude tempelmuren en ons in vrij goed Maleisch het een en ander vertelde van den vroegeren strijd van de vorsten van Badoeng en Tabanan tegen dien van Mengwi, en zijn vreugde uitsprak dat de „Compagnie“ nu overal vrede en zekerheid van bezit in zijn land had gebracht. Hij verhaalde ons verder van den eeredienst der Baliërs, en trachtte een uitlegging te geven van de beteekenis der verschillende tempels, offerplaatsen en beelden. Dat was bepaald interessant, zoo trouwens de geheele tocht door Zuid-Bali. De verwoeste poeri van Pamatjoetan, de nog ten deele staande poeri van Den Pasar vroeg mede onze aandacht. 's Avonds waren we de gast van den Assistent Resident Schwartz, een vriendelijk man, die door de Baliërs als hun nieuwe en betere vorst erkend wordt en geliefd. Dit laatste woord is niet overdreven.

Troepen naar Flores.

Volgens de J a v a b o d e zijn nu 2 brigades Amboineesche marechaussées van het 4e bataljon te Tjimahi naar Timor gezonden. Twee andere brigades van hetzelfde bataljon zijn naar Endeh vertrokken als reserve voor kapitein Christoffel, behalve dan de 40 inlandsche fuseliers van Soerabaja, die Endeh bezet houden.

Veertig man reserve voor kapitein Cristoffel, die van zijn 100 nog maar een kwart zijner oorspronkelijke sterkte aan valide manschappen overgehouden heeft; merkt het Soer. Hbld. hierbij op. Met 65 man als maximum zal hij nu het werk moeten doen, waaraan honderd feitelijk te weinig zijn gebleken.

Illustreert het zenden van dit handjevol troepen niet op bedroevende wijze den ellendigen staat van slagvaardigheid, waarin ons leger verkeert? Voor drie kwart is dat leger afgewerkt, op, onslagvaardig! En de weinigen validen zijn nagenoeg allen te velde, zonder voldoende geneeskundige hulp.

Die grappige Manila Times, die in den waan verkeerde, dat wij in geval van oorlog met Japan 50.000 man voor de Filippijnen zouden kunnen missen, om die bufferkolonie voor de Amerikanen te behouden!

Diederik Baitzard van het N. v. d. D. v. N. I. schrijft in zijn Zaterdagsehe Causerie:

Ik lees in een betrouwbaar en welingelicht orgaan: het „Soer. Handelsblad“ van 16 Nov. II. eerste blad, vierde kolom, een brief over de Flores-expeditie, geschreven door iemand, die den mannenmooraenden naam van „Klewang“ draagt. Dit krantevullende Zwaard van Giteon schrijft over den overval der patrouille Schiphorst en vertelt, dat de Timoreezen in de soldatenkamer binnenstormden en dan:

„Daar richtten zij een waar bloedbad aan. Met hun eigen klewangs werden de soldaten vermoord. Drie inlandsche fuseliers konden nog bijtijds hunne karabijnen grijpen en schoten als razenden door het bivak, waardoor een paar fuseliers sneuvelden, maar 20 Timoreezen werden neergelegd. Deze sloegen toen op de vlucht, meenemende 16 karabijnen en 1500 patronen.”

Wel, mijneheeren lasteraars, wat zegt ge daar nu van? Twintig Timoreezen worden door onze al te humane troepen „neergelegd“, maar slaan direct op de vlucht en voelen zich nog zó gezond na hun neerlegging, dat zij zestien karabijnen en 1600 patronen meenemen. Blijkt hieruit niet ten duidelijkste, dat men dat „neerleggen“ altijd veel te overdachtelijk heeft opgevat? Het schijnt inderdaad niet erger te zijn, dan de naam zelf aangeeft: néer-leggen, en dus met de optie om weer op te staan en met karabijnen weg te loopen.

Ik voor mij geloof heilig, dat geen natie ter wereld hare vijanden zoo zachtmoedig behandelt als de onze: er mankeert nog alleen maar aan, dat men den neergelegden, terwijl hij ligt, een kussen onder zijn hoofd schuift. Ik stel dus voor om de betrekkelijke passage uit het Soer-Hbld. in de drie werelddalen te doen vertalen en bij millioenen exemplaren in Europa te doen verspreiden, opdat er eindelijk een eind kome aan de ons land benadeelende praatjes van correspondenten aan slechte bladen, en van oud-officieren, over wreedheid, mishandeling en... moord!”

Het Soer. Handelsblad meent, dat door het heengaan van mr. Lagerwey als lid in den Raad van Indië wederom in dit college een vacature ontstaat, met welker aanvulling de regering zal zitten te houden. De aftredende algemeene secretaris toch, de heer D. F. W. van Rees, schijnt niet in aanmerking te komen, omdat hij geen jurist is.

De heer Lagerwey bekleedde zijn hoog ambt sinds 10 Februari 1903. Te voren was hij directeur van justitie.

Volgens ons particulier telegram zal een 2e vacature ontstaan door het aftreden in het voorjaar van 1908, van het raadslid F. R. Liefcrick.

Inlandsche gemeentescholen.

De Locomotief verneemt, dat binnenkort te Semarang verwacht wordt de heer Ziesel, ambtenaar bij het binnenlandsch bestuur, op het oogenblik à la suite bij het korps, die in opdracht van den directeur van B. B. aldaar, met de bevoegde autoriteiten eene conferentie zal houden over de oprichting van een of meer inlandsche gemeentescholen. Het plan bestaat om daarmede een proef te nemen in een afdeling der residentie Semarang.

Vereeniging van desa's.

In de laatste dagen zijn in de afdeling Se-

marang eenige kleine desa's twee aan twee samengesmolten tot grootere inlandsche gemeenten. Deze maatregel geschiedt, zoo lezen wij in de Locomotief, in overleg met de stemgerechtigden der betrokken desa's, die daartoe tot een bijeenkomst worden opgeroepen. In de onderhavige gevallen werd het nut der samenvoe-

TOKO BAHROE.
VAN KINSBERGENSTRAAT 126.

• bij de PRINS HENDRIKSTRAAT, •
Tel. 4796. • DEN HAAG.

Het beste en soliedste adres
voor de Indische familiën.

Verzendingen door geheel
Nederland en Europa. :::

Per laatste stoomer „DE GEDÉ“
ontvangen:

De echte Kroepoek oedang roode vischjes, rechtstreeks uit MAKASSAR, petis-oedang van Sirdhoardjo, gandaria assin, mie, goela djawa, Ketjap-Benteng, klapperolie van Tjammis, sirie van Tangerang, trassie oedang per rol, tempé, de echte tepoeng sago-aren, Telor troeboek, enz., al deze soorten zijn eerste qualiteit.

Deze zaak is geen filiaal en heeft geen filialen, of succursales.

Directe aanvoer uit Nederlandsch-Indië.

Minzaam aanbevelend

W. BARNAS en DIEMERS.
• • • IMPORTEURS. • • •

Restaurant des Indes

Prins Hendrikplein 3a-3e

DEN HAAG.

Pieper-Baars.

Telefoon 1896.

Iedere dag gelegenheid tot
het verkrijgen van volledige
Rijsttafel en Europeesch Eten.

Plat du jours tot 4 uur à f 0.80.

Na 4 uur 1 gld.

DINERS vanaf f 1.50.

Uitzenden van verschillende Schotels.
VRAAG TARIEVEN.

DAMES VERLANGT

ge een heldere Wasch, stuurt hem dan naar de
Stoom-Wasch- en Strijkinrichting

„BLEEKLUST“

Volkomen onschadelijke behandeling door machines
van 't nieuwste systeem.

BEDIENING VLUK EN ACCURAAAT. CONDITIEN BILLIJK.

Aanbevelend, G. A. VERSTEEG,

Bleekerij „Bleeklust“,
HAASTRECHT, bij Gouda.

ging zoo helder ingezien door de desanieden zelve, dat zij niet alleen eenparig hunne stem aan het voorstel gaven, maar de vereeniging heest terstond tot stand haaden gebracht. Nu en dan blijkt 't, dat de betrokkenen er prijs op stellen, in den naam der nieuwe, vergrootte desa een deel te doen voortleven van dien der oude op te heffen desa. Zoo zijn de desa's Paras en Karangondang samengevoegd tot eene desa die nu Padang zal heeten en de desa's Batoer, Toetoe en Landjaran tot ééne gemeente, die Batoeran gedoopt wordt.

Waar blijft onze kieswet?

vraagt de Locomotief.

De batavia'sche kiesgerechtigde Europeanen zullen over 6 maanden een zeker aantal gemeenteraadsliden moeten kiezen, en om te kunnen weten wie kiesgerechtigden zijn, zal natuurlijk eerst eene kiesordonnantie moeten zijn vastgesteld. Wij wijzen dus thans op de urgentie van deze regeering. Het is t' reeds thans te laat. Want een half jaar tijd is inderdaad ternauwernood voldoende om het verkiezingswerk zelve deugdelijk voor te bereiden, vergaderingen van kiezers te houden, candidaten te stellen etc.

Daarom vraagt de Locomotief: „Waar blijft de kieswet? Als de regeering daarmee nog langer talmt, zal men t' aan haar moeten wijten, als de eerste indische gemeenteraadsverkiezing tengevoege van onvoorzende voorbereiding een warboel wordt en in 't honderd loopt! Waar wringt nu de schoen: onder welk loodje ligt het ontwerp kiesordonnantie? Heeft de heer Tollenaar zijn voorstel nog niet definitief opgemaakt en ingediend of is zijn voorstel op den lijdensweg der examinate en adviseering bij den een of anderen secretarie-ambtenaar blijven steken?

Art. 4 van het Decentralisatiebesluit legt der regeering den plicht op, de toekomstige kiezers in staat te stellen, zich op de eerste verkiezing behoorlijk voor te bereiden. Voor 1 Januari 1908 moet de indische gemeentekieswet zijn afgekondigd!

Inderdaad, de door den regeringscommissaris voor de decentralisatie, den heer Tollenaar in de eerste helft van dit jaar ontworpen kiesordonnantie, die destijds breedvoerig besproken is, verkeert nog altijd in het stadium van voorbereiding.

Waarom duurt dat zoo lang?

De heer M. van Geuns wijdt in De Week van het Soer. Hbld. een artikel aan het zeer belangrijke onderwerp:

De Javaan als Handelsman.

Hij zegt dan o.m.:

„De Inlandsche kleinhandel komt als factor voor de algemeene welvaart ternauwernood in aanmerking. Zoolang de geringschatting der Inlandsche grooten voor den handelsstand niet overgaat in waardeering, zal alles wel blijven, zooals het thans is. De god van den handel is de onnoozelen van geest niet welgezind.

Waarom, zou ik willen vragen, wordt de zoon van een regent geen koopman? Waarom moet een magang-baantje op 15 heele gulden in de maand geprefereerd worden boven de positie van handelsman, die het twintigvoudige inkomen verschaft? Ik geloof, dat het aankomt op het eerste schaap. Is dit over den dam, dan volgen er meer.

Te overwinnen is het vooroordeel wis en zeker. Onze inlandsche grooten zijn veel te nuchter-berekenend om 300 gulden per maand niet meer te vinden dan 15 gulden. Hooge motieven moet men in den regel achter hun handelingen niet zoeken. Regenten zenden hun zoons naar hoogere burgerscholen, niet zoo zeer omdat zij westerse beschaving en wetenschap zulke begeerenswaardige zaken achten, die de som van het levensgeluk hunner kinderen zullen vergrooten, maar omdat zij weten, dat het bezit van die beschaving en die wetenschap door de regeering wordt gewaardeerd en zoo de kans op een mooie carrière verhoogt. Wanneer den Inlandschen grooten nu blijkt, dat hun zoons als handelaren niet minder in tel zijn dan als ambtenaren, zal de oppositie als met één slag gebroken worden.

Laat ons hopen, in 't belang van dit land, dat spoedig de eerste regentszoon als handelaar zal kunnen worden begroet. Ik hoor sommigen het bezwaar opperen, dat Inlanders niet voor kooplieden in de wieg zijn gelegd en steeds de

mannen zullen blijven van de Chineezers en Arabieren. Ik geloof, dat deze bewering niet goed houdbaar is. De inlandsche kooplieden die wij tegenwoordig te zien krijgen, zijn gewone aemanschen, grootendeels analfabeten. Van dezen te veranderen, dat zij zich onpopten als „smart fellows“, is zeker onredelijk. Doch van een beschaafden, wel ontwikkelden Javaan, die een vakopleiding heeft genoten, mag men wel iets verwachten.

Ik geloof dat de Europeesche handelaars het ontstaan van een gegooden Inlandschen handelsstand van harte zullen toejuichen. De ervaring met de Chineesche „tweede hand“ is althans niet van dien aard, dat zij in zak en asch zullen zitten als deze aemers, ten deele bestaand uit op deze kusten aangespoelde beroofde Mongolen, hun ontvallen.”

In het Bat. Nieuwsblad lezen wij betreffende het geval Scheltema met het Handelsblad, na een korte uiteenzetting van het voorgevallene:

„De geschiedenis is hiermede niet uit. Er kwam een vervolg op dat duidelijk doet zien, welke waarde men te hechten heeft aan de voorlichting der nederlandsche pers als het indische zaken en personen betref. Men vindt het klaar en helder uiteengezet in de hierachter opgenomen correspondentie tusschen den heer Scheltema eener en de redacties van N. Rott, Crt. en Aig. Hndbl. anderzijds. Daaruit blijkt, dat het amsterdamsche blad weigerde den heer Scheltema recht te doen op de wijze zooals hij verlangde — een in de journalistiek meer dan ergens anders geldende eisch van goede trouw — en dat de N. Rott, Crt. het haar latsoen te na achtte, alnu haar medewerking daartoe te verleen. Hoewel het blad, natuurlijk op het voorbeeld van het Handelsblad, mee aan het spulteren was geweest tegen den heer Scheltema.

Waar het aldus gesteld is bij de twee hoofdorganen der nederlandsche pers, behoeft men niet te vragen hoe het staat bij de andere bladen.

Wat de studie zelf betreft: wij mochten van den schrijver een overdruk ontvangen van zijn artikel. De heer Scheltema heeft er inderdaad de vuile wasch onzer opium-politiek te luchten gehangen, op overtuigende wijze aantoonend hoezeer de praktijk dier politiek in strijd is met de schoone theorie. En schoon omtrent de uitwerking zeer sceptisch gestemd, willen wij hopen, dat men in Nederland nu eindelijk eens ooren zal hebben om te hooren.”

In een ingezonden in het Soer. Handelsbl. werden vroeger inlichtingen gevraagd aangaande een studiereis van een leerling van den heer Berkhout te Wageningen, een aspiranthoutvester, door de Verbonden Maleische Staten. De inzender wilde gaarne weten, of de studiereiziger een rapport had uitgebracht, en zoo ja, of en waar dit te krijgen was.

Thans komt er licht. In de Preangerbode komt een ingezonden stuk voor, waarvan 't voornaamste het volgende is:

„Volgens artikel 4, laatste alinea van het Kon. Besluit dd. 20 April 1905, no. 18 en Kon. Besluit dd. 2 Februari 1906 no. 37 (opgenomen in de Indische Staatsbladen 1905 no. 357 en 1906 no. 223) kan de Minister van Koloniën den candidaat-houtvester, die hunne studie in Holland volbrachten, gedurende ten hoogste twaalf maanden zoodanige opdrachten geven als hem, voor het verkrijgen van eenige kennis van den handel in en het gebruik van hout en andere boschproducten of eenig ander onderwerp met hun aanstaanden werkring in verband staande, wenschelijk voorkomt.

Op grond van deze bepalingen werd ik voor twee jaren met een studiereis door de Straits Settlements en de Federated Malay States belast ten einde daar de caoutchouc-cultuur te bestudeeren.

Dergelijke studiereizen vormen een deel van de opleiding van de candidaat-houtvesters; en in hoeverre een publicatie van de door hen uit te brengen rapporten redelijker wijze verlangd mag worden, laat ik U ter beoordeeling. De rapporten toch behoeven m. i. slechts het bewijs te leveren, dat de toegestane studietijd vruchtbaar gemaakt is.

Achtend, C. v. d. BUSSCHE, Madjalengka, asp.-houtvester.”

Het Soer. Hblad zegt hierop:

„Wij zijn voor deze mededeelingen erkentelijk.

Wat het publiceeren van de uitkomsten der studiereis betreft, hierop zal in den regel niet worden aangedrongen.

Maar in casu hebben wij, dunkt ons, met eene uitzondering te doen. De in de Verbonden Maleische Staten gedreven caoutchouc-cultuur breekt

onzen planters groote belangstelling in; dezen kunnen hun voordeel doen met de ginds verkregen ervaring, ingevoerde machines etc.; en zoo komt er in een verslag van iemand, die ginds heeft rondgekeken, allicht iets voor, dat praktische waarde heeft.

Als dus de heer Van den Bussche alsnog zijn rapport ging publiceeren, zou hij, gelooven wij, vele belanghebbenden aan zich verplichten.

In De Java-bode van 23 Nov. lezen wij: Op de morgen te openen tentoonstelling van vruchten in den Planten- en Dierentuin, zullen belangstellenden in de gelegenheid worden gesteld kennis te maken met een nieuw product van Indischen bodem, namelijk met door den heer P. Lorck te Buitenzorg bereiden Indischen vruchtenwijn.

Reeds vaak is hier te lande beproefd wijn te maken van sommige, daarvoor geschikt geachte vruchtensorten, maar tot voor korten tijd zonder succes, wat voornamelijk wordt toegeschreven aan de moeilijkheid van het „kelderen“ van de most.

De heer Lorck deelde ons hieromtrent eenige bijzonderheden mede, hierop neerkomende: Reeds jaren geleden is hij begonnen met het nemen van proeven in deze richting, doch aanvankelijk zonder het gewenschte succes. Het haperde voornamelijk aan het „kelderen“. In Europa treedt, na den oogsttijd, het koude seizoen in, gedurende welken tijd de nieuwe wijn of most gelegenheid heeft langzaam te gisten. Hier is dit anders en, eerst na tal van bezwaren te hebben overwonnen, is het den heer L. mogen gelukken te verkrijgen wat hij zocht en een wijnsoort aan te bieden — de proeven zijn reeds 16 maanden oud — die houdbaar is wat kleur, gehalte en smaak betreft.

Als de plannen ten opzichte van een maatschappij slagen, kan reeds in Augustus 1908 begonnen worden met de levering van vruchtenwijn volgens het systeem Lorck, aangezien er, evenals in Europa, veel tijd vereischt wordt om het vruchtensap „flesschenrijp“ te maken. Een groot importhuis heeft zich reeds met den alleenverkoop voor Indië en Nederland belast.

Wij hebben ons persoonlijk overtuigd, dat de Bogorianer een smakelijke en pittige morgenwijn is en dat ook de Java-Nectar, een mousseerende soort, niet bij andere mousseerende wijnen behoeft achter te staan, goede champagne uitgezonderd.

Het komt ons voor, dat deze jeugdige industrie, die wellicht een groote uitbreiding kan verkrijgen, wanneer de druiventeelt, die thans op groote schaal op Madoera wordt beproefd, mocht slagen, ten volle de aandacht verdient.

De havenpolitie te Soerabaja had dezer dagen bericht ontvangen, dat zekere S. met de boot van Bali komende, een hoeveelheid opium bij zich had, welke hij zou beproeven binnen te smokkelen.

Dies was men op zijn qui vive. In plaats van twee koffers, gelijk gemeld was, had S. er echter slechts één bij zich, en deze bleek alleen kleeven te bevatten. Maar achter hem aan sukkelde, heel onschuldig, een Chinees, met een zoogenaamde grisseesche kist op zijn nek, vertelt de Nw. Soer. Crt.

De oppasser aan den boom zag daar niets verdachts in en liet den Hemeling door. Doch buiten het hek stond de spion, die het zaakje verraden had. Die maakte schout Rade onmiddellijk opmerkzaam op het „verschijnsel“.

De Chinees moest stoppen, om zijn kist te laten nakijken. Uiterlijk was er niets aan te bespeuren, maar toen men aan het meten ging, bleek spoedig, dat zij een dubbelen bodem bevatte.

Daaruit kwamen bij verder onderzoek 60 tubes opium van 25 mata elk en 2 tubes van 12½ mata.

De kist was zoo kunstig gemaakt, dat, ware de zaak niet verraden geworden, er geen sprake van zou zijn geweest, dat de smokkelarij ontdekt was.

Wat met meneer S. gebeurde, vertelt het blad niet. Maar dat valt wel te raden.

In het hotel Mignon te Bandoeng stapte dezer dagen een Chinees af, die een kamer vroeg en kreeg. Toen het uur voor het middagmaal sloeg en de Chinees zich gereed maakte daaraan deel te nemen, werd hem echter beduid, dat hij niet aan tafel mocht komen; dat gaf geen pas!

Waarop de Chinees, zeer verstandig, zijn koffer pakte en naar een ander hotel trok, waar men wel met den tijd meegaat!

Bat. Nieuwsblad.

Van Vreemde Koloniën.

Coöperatieve crediet-vereenigingen in Engelsch-Indië.

Bij gelegenheid van de, door den heer Carpenter Alting, in het Indisch Genootschap gehouden voordracht, over het inlandsch credietwezen op Java, zagen we volgens de in de bladen gegeven verslagen tijdens het debat weder

om eenigermate het door Engeland in Indië op dit gebied betrachte als voorbeeld aangehaald. Met 't oog hierop is 't, dat nu juist dezer dagen den 18en November l.l., een conferentie werd geopend van secretarissen der coöperatieve creditverenigingen in Indië, ter bespreking van de in verschillende provinciën opgedane onderzanding, wellicht niet van belang ontbloeit, te vernemen, hoe de Times of India, naar aanleiding van die conferentie, in haar weeknummer van den 23en November l.l., den arbeid dier verenigingen resumeerde. Wij laten dit résumé hier vertaald volgen:

„Het is waarschijnlijk, dat de conferentie ongeveer drie dagen zal duren en de stand der zaken die zij heeft te bespreken, is buitengemeen bemoedigend. De beweging heeft zich in de drie jaren, sedert hare opkomst, van niets tot een positie van bepaald gewicht in het land, opgewerkt. Er zijn nu in geheel Indië 750 landelijke verenigingen, die den landbouw rechtstreeks bijstaan, 75 stedelijke verenigingen, ten deele bestemd om de landelijke instellingen te financieren, ten deele ingesteld om aan de stadbewoners steun te verschaffen, en 14 centrale verenigingen, die de gemiddelen verschaffen voor de stedelijke en landelijke instellingen beide.

„Het totaal vermogen dezer drie klassen van ondernemingen bedraagt nu meer dan 23 lakhs roepjen — d.i. 1.840.000 gld. — en wanneer men rekening houdt met 't feit, dat een deel van 't kapitaal der stedelijke aan de landelijke verenigingen is geleend, mag gezegd worden, dat door deze beweging voor een bedrag van ongeveer 18 lakhs — 1.440.000 gld. — steun verceed werd aan landbouwers, die anders bij den boenia — geldschiet — hadden moeten aankloppen.

„Van deze 18 lakhs zijn 2½ lakh — 200.000 gld. — door het gouvernement geleend, en 6½ lakh — 520.000 gld. — afkomstig van buitenaf verkregen leeningen, wat ongeveer 9 lakhs — 720.000 gld. — geeft als het totaal bedrag, door de leden zelven gecontribueerd, welk bedrag een zeker opmerkelijk begin van spaarzaamheid bewijst, den korten tijd in aanmerking genomen, waarin het werd opgebouwd, en het kleine begin, waaruit het voortkwam.

„'t Is nu nog te vroeg, om eenige algemeene gevolgtrekkingen te maken, maar de ondervinding der afgelopen drie jaren schijnt op twee feiten te wijzen. Het eene is, dat die verenigingen, welke op het beginsel werken van volstrekte verantwoordelijkheid van alle leden voor alle uitgegeven leeningen, en bijna alle landelijke verenigingen nemen dit stelsel nu aan, in staat bliken, om het zich in groote schulden steken tegen te gaan. Het andere is, dat een gezonde oplossing der financiering van de landelijke verenigingen veeleer moet worden gezocht in het opbouwen van combinatiën dezer kleinere instellingen tot grootere eenheden, die zich op de geldmarkt credit zullen weten te verschaffen, dan in de oprichting van afzonderlijke centrale banken voor dit doel.

„Het doel, waarnaar gestreefd wordt, is het zoo hoogst belangrijke om de schuld, waaronder de landbouwer gebukt gaat, te verminderen en er is goede reden om te gelooven, niet alleen dat reeds aardige vorderingen in 'de richting zijn gemaakt onder de weinige duizenden huisgezinnen, die nu profiteeren van wat reeds is gedaan, maar dat beginselen zich begonnen te ontwikkelen, die slechts getrouwelijk moeten worden gevolgd, om het vraagstuk op meer algemeene schaal tot oplossing te brengen.

Men sta ons nu een kleine vergelijking toe: Engelsch Indië: 294 miljoen inwoners; 14 centrale banken, 75 stedelijke en 750 landelijke verenigingen; totaal kapitaal 1.840.000 gulden, waarvan door het gouvernement geleend 200.000 gulden.

Java & Madoera: plm. 30 miljoen inwoners 45 afdelingsbanken, totaal kapitaal 1.182.000 gld, waarvan 450.000 gld. door het gouvernement verstrekt 7500 loemboengs met 1½ miljoen pikol padi, ter waarde van 3 miljoen gulden.

Wien deze cijfers ten dienste staan, waartuit men ontwaart dat de bij den Javaan ontwikkelde en geleide spaarzaamheid nu reeds tot de vorming van een kapitaal aanleiding gaf, naar rede van het aantal inwoners achtien maal grooter dan dat, door de engelsch-indische coöperatieve creditverenigingen te zamen gebracht zal zich verheugen over den niet in de laatste plaats door den steun van het gouvernement — men denke aan de honderdduizenden, jaarlijks

verstrekt voor leiding, kapitaalverstreking aan banken, oprichting van en toezicht op loemboengs — op Java in vergelijking met Engelsch Indië verkregen voorsprong, over de, bij een zelfde vergelijking alleszins bemoedigende resultaten, maar behoorde zich ook te wachten voor eene vraag, als die wij volgens pers-verslagen bij het debat aan den inleider zagen gesteld:

„Of evenals op Britsch-Indië, ook op Java de armsten door deze credit-banken worden geholpen?”

Een eenvoudige vergelijking toont aan, dat men op Java eerder op weg is, het credit algemeen te maken, dan in Engelsch-Indië, waar de credit-verenigingen over nog geen halve cent per hoofd der bevolking kunnen beschikken, terwijl het den inlandschen credit-instellingen op Java ter beschikking staande kapitaal hoe minem ook nog, toch reeds een totaal aanwijst van 14 centen per hoofd der bevolking. We zagen dan ook de Times of India reeds releveeren, dat nu nog slechts weinige duizenden huisgezinnen, laat ons zeggen een honderdduizend hoofden, d.i. 10 op elke 30000 inwoners, profiteeren van de bestaande credit-instellingen. Men is heusch in Engelsch Indië nog heel wat verder van het einddoel dan Nederland op Java in dit opzicht.

Vergelijkingen zijn ongetwijfeld nuttig, en zoo zou het in deze zeker dienstig wezen om na te gaan, wat in Engelsch Indië aanleiding gaf, het nut der centrale banken in twijfel te trekken en het stelsel der coöperatieve banken op den voorgrond te stellen, welke men, gelijk de heer Carpenter Alting opmerkte, op Java nog niet mogelijk acht.

Daar bedenken we ons evenwel, dat we aan 't hoofd van dit artikeltje ergens 't woord „voorbeeld” hebben gebezigd. Wanneer nu maar straks niet weer de een of andere lezer ons komt verrassen, zooals dit met het Sinterklaas-surprisetje in ons voorlaatste nummer het geval was, met de mededeeling, dat wij een allergeleukigst voorbeeld kozen. De keuze was ook nu evenmin als toen de onze, en dat die keuze niet bijster gelukkig was, meenen we ook nu, evenals toen, te hebben aangetoond.

* * *

Een oproertje te Hanoi.

De Dépêche Coloniale van 7 dezer bevatte het volgende bericht:

„Daar de koerswaarde van den piaster in de laatste tijden vrij belangrijk gestegen is, achtten de fransche ondernemers zich in hunne belangen geschaad en besloten zij, tegen de directie der openbare werken te manifesteren. Zij verweten nog het gouvernement, dat dit met itali-aansche en inlandsche concurrenten zou onderhandelen. De agitatie begon met eene campagne van openbare samenkomsten en plakaten; toen, terwijl men zich intusschen al meer en meer opwond, trachtten zij het bureau der openbare werken binnen te dringen, dat men met een belangrijke politiemacht moest beschermen. De heer Beau, toen op reis, werd van den toestand, die ernstig dreigde te worden, op de hoogte gesteld, en hij gaf instructiën om de gemoederen tot bedaren te brengen. De ondernemers hebben naar het schijnt, op sommige punten voldoening gekregen; zij zien er in elk geval van af, om ten opzichte van verdere eischen tot geweld over te gaan.”

Er moet, volgens een artikel van Henri Durieu in datzelfde nummer, over den toestand in Tongkin, in die kolonie over het geheel onder de fransche kolonisten een aanmerkelijke gisting zijn waar te nemen, tengevolge van de algemeene malaise, zoodat het beschreven oproertje niet alleen van de fransche ondernemers van openbare werken uitging, maar ook van planters, handelslieden en winkeliers, die in deze tijden niet genoeg verdienen, of als de planters, nog bijzondere grieven hebben, waarover straks.

Ten zeerste moet het in bovenstaand bericht opvallen, waar men in de fransche koloniale kringen telkenmale zoo hoog opgeeft van de „politique d'association”, dat zelfs de inlandsche concurrentie, naar 't schijnt, in Tongkin moet worden geweerd; op een gebied als aanleg van wegen, waar, nu deze er niet als in Indië in eigen beheer plaats heeft van wege het bestuur, doch wordt aanbesteed, inlandsche mededinging, voorzooverre het geen bepaalde kunstwerken betreft, zich vooral met het oog op den ongunstigen financiële toestand der kolonie aanbeveelt als de eenige kans om toch goed, doch goedkoop werk te krijgen.

Men heeft echter in indo-China de vestiging van fransche kolonisten op alle mogelijke manieren aangemoedigd en daardoor een element in talrijken getale in de kolonie binnengehaald, dat aan het bestuur nog veel last zal veroorzaken, indien het bij zijne associatie-politiek van de theorie tot de praktijk zal willen overgaan.

Wat de afzonderlijke grieven der planters betreft, hebben we daaryan al eens meer mededeeling gedaan. Na de bezetting van Tongkin werden door het bestuur, aan wie er naar om vroeg, heele domeinen van duizenden hectaren in concessie afgestaan op, door de bevolking, tengevolge van de onrustige tijden, die aan de bezetting voorafgingen, verlaten terreinen. De bedoeling der planters was in de eerste plaats, hunne gronden voor de rijke cultures te bestemmen, w.o. die van koffie, tabak enz., maar in afwachting, dat daartoe kon worden overgegaan trachtten zij hunne gronden weer te bevoiken, door gedeelten daarvan aan inlanders voor den rijstbouw ten gebruike af te staan, die daartoe een deel van den oogst moesten afdragen. Terwijl nu de met rijke cultures gedane proeven niet slaagden, werd de rijstcultuur, met behulp van het pachtstelsel hoofddoel der betrokken kolonisten. Dezen zien zich in de laatste jaren in hunne belangen bedreigd door de houding van het bestuur te hunnen opzichte, zoodat nu, te hunnen behoeve, door de Union Coloniale te Parijs, tot den minister van koloniën een schrijven is gericht, waarin de zeker niet benijdenswaardige positie dezer kolonisten wordt blootgelegd.

Indertijd door de kwistige vrijgevigheid van het bestuur aangelokt, hebben zij zeker veel er toe bijgedragen, door het verleenen van voorschotten, zoo in geld als in den vorm van vee, zaad en landbouwgereedschap, de bevolking weder naar de door haar verlaten terreinen te doen terugkeeren en zoo een geregelden toestand in het leven te roepen. Nu echter langzamerhand het besef tot het bestuur doordrong, dat het terreinen had vergeven, die eigenlijk aan de bevolking toebehoorden en slechts door den drang van de omstandigheden door deze tijdelijk waren verlaten, zou het wel alle concessiën weer te niet willen doen, waartegen concessionarissen niets zouden hebben in te brengen, indien zulks tegen betaling eener schade-loosstelling geschiedde. Maar de koloniale kas is hiertoe niet bij machte en terwijl nu de kolonisten vrijwel machteloos staan tegenover het misbruik, door de inlanders van de voorschotten gemaakt, waarmee velen zich eenvoudig uit de voeten maken, hunne pachters beginnen te weigeren, het overeengekomen deel van den oogst af te staan, werd nu door rechterlijke uitspraken van den laatsten tijd het recht der ondernemers op hunne concessiën in twijfel getrokken. De concessiën werden slechts voorwaardelijk verleend, heet 't nu, onder beding namelijk, dat zich binnen zekeren tijd geen andere rechthebbenden voordeden. Waar de tijd op dertig jaren zou zijn gesteld, is het zeker te betwijfelen, of iemand ooit op zulke voorwaarden zou zijn ingegaan.

Men spreekt niet ten onrechte wel eens van een „franschen slag”.

* * *

Bijgeloof op Madagaskar.

Niettegenstaande het gevlengelde woord, nu weer, naar men beweert, ten onrechte aan den grooten Gambetta toegeschreven, dat het anticlericalisme voor Frankrijk geen uitvoerartikel mag wezen, is men in de fransche koloniën al druk bezig, dit nationale product burgerrecht te verschaffen, en zoo zien we dan ook het bestuur van den heer Augagneur — thans tijdelijk met verlof in Frankrijk — op Madagaskar het opnemen voor het leeken-onderwijs en tegen de uitbreiding van het aantal voor den eeredienst bestemde gebouwen. Wat deze laatste betreft, meent de heer Augagneur, dat er reeds genoeg kerken in de kolonie zijn en de menschen hun geld beter aan wat anders zouden kunnen besteden. Het antwoord op dit optreden laat zich niet lang wachten, waar de laatste van Madagaskar te Parijs ontvangen bladen melding maken van eene beweging op het eiland tegen de vrijmetselarij.

Zooals indertijd, toen koningin Ranavalona nog over het groote eiland den scepter zwaaid, de bevolking in onrust werd gebracht door de legende, dat de Nazahas — Europeanen — in 't land er op uit waren, om menschenharten op te koop en men vooral in de dorpen mpaka

fo — uitrukken van harten — speurde, is nu de legende weer door de bijgeloovige menigte opgerakeld en tegen de vrijmetselarij gericht.

De mpaka fo van nu zouden Europeanen vrijmetselaars wezen, vertelt men onder elkaar in inlandsche kringen; zij zouden kinderen dooden en jonge meisjes om aan het hart te ont-rukken, als „je ware” bestemd voor het jaarlijksch feestmaal met den betekenisvollen naam van „feest van het bloed”.

Ook nu weer blijven de gevolgen niet uit en heerscht een ware schrik over het heele land, waar men de gangen der bekende vrijmetselaren nauwlettend gadeslaat, terwijl dezen in menig dorp worden begroet met het vriendelijk „Atikadia”, dat zooveel als „dolle hond” beteekent, of de menigte bij hunne nadering de vlucht zien nemen.

* * *

De Philippijnen.

Naar verluidt, zou in de huidige zitting van het amerikaansche Congres eene definitieve beslissing te wachten zijn, in zake de politiek der Unie ten opzichte van deze kolonie, waar men den stilstand van zaken in menig opzicht niet in de laatste plaats wijdt aan de onzekerheid, omtrent de toekomst dezer eilanden; die men nu eens wil zien verkoopen, dan weer onafhankelijk maken en zoo meer. Men zou nu tot het een of ander besluit komen: vaststelling van een tijdstip, waarop de eilanden onafhankelijk zouden worden verklaard, of de Philippijnen te maken tot een protectoraat of kolonie, of in de Unie op te nemen.

* * *

De Philippijnsche Vergadering.

die bij gebrek aan ruimte, wegens het groot aantal genoodigden, in de daartoe eigenlijk bestemde Marble Hall van het Aijuntamiente — het gouvernementsgebouw — den 16en October 11. door den heer Taft, als gedelegeerde van den president der Vereenigde Staten, in het Grootte Opera-gebouw te Manilla werd geopend, is samengesteld als volgt: 1 katholiek, 17 progressitas — de oude federalisten —, 20 independientes, 42 nacionalistas, independistas en immediatistas. De laatsten vormen in theorie één groot bloc, waarvan de leden den 30n Juli 11. gekozen werden onder de leuze eener onmiddellijk te verleenen onafhankelijkheid. Deze samenstelling der eerste Philippijnsche Vergadering gaf den heer Taft dan ook aanleiding tot de ernstige waarschuwing in zijne openingsrede, dat nuttige samenwerking met het bestuur werd verwacht, wilde het Philippijnsche volk de nu verleende concessie niet weder ongedaan maken. Het blijkt echter, dat het onafhankelijkheids-bloc vogels van diverse pluimage omvat. Terwijl de minderheid onder de leiding van zekeren Dominador Gomez, een praktijzeerend geneesheer te Manilla, na afloop der verkiezingen nog aan de leuze bleef vasthouden,

FEUILLETON.

Bannelingen.

Oorspronkelijke Schets naar het leven, door C. A. H.

Aan de monding van de Marowijnerivier ligt de strafkolonie St. Laurent, een gedwongen verblijfplaats van Fransche misdadigers, van ongelukkigen, die vaak in drift en onwetendheid hunne booze hartstochten lieten zegevieren.

Deze gedeporteerden in de bagnos van Cayenne (Fransch Guiana) zijn wel niet zoo bekend, als de arme bannelingen van Siberië, toch is ook hun bestaan eene geschiedenis van lijden en strijd.

Men vindt er vrouwen van de commune, de zg. petroleuses, verblinde schepselen, die indertijd de vlammen te Parijs ontstaken, dat waren oogenblikken geweest, waarin de woede zegevierde, die deze ongelukkigen voorwaarts dreef naar de paden der hel.....

Over het zieleleed dezer menschen ligt echter een sluier, want lijden en berouw blijven meestal verborgen in het innerlijk leven van den mensch.

Het geweten ontwaakte menig keer na daden van ruwheid, verblindheid en wraak, en dat ver van het vaderland, van het geliefde schoone Frankrijk, waar nog zoo velen waren, aan wie met liefde en kommer gedacht werd.

Helaast in 't verleden lag hun verloren leven. Ook politieke gevangenen bevolken voor een groot deel deze strafkolonie, hun lot is hard. Meer beschaafd en uit eene andere klasse van het volk, bracht het noodlot hen samen, met veel, wat hun nog meer lijden bracht, wat hun wanhoop ten top voerde.

Ondragelijk blijft deze gevangenschap, zelfs nog altijd voor hen, die na jaren van zwaren arbeid

bleek, dat eene gematigde meerderheid in die leuze geenszins aaneiding* vond om zich schrap te zetten tegenover het bestuur. De vergadering koos dan ook tot haren voorzitter den nationalist Sergio Osmena, oud-gouverneur van Cebu, die op dit eiland aan het Amerikaansch bestuur gewichtige diensten heeft bewezen bij het herstel van rust en orde, en tot wiens eerste handelingen als voorzitter behoorde, eene door zijn sanguinischen partijgenoot Gomez gehouden opruiende redevoering uit de Handelingen der vergadering te schrappen.

* * *

Katoen in de Deutsche Koloniën.

Het Wirtschaftliches Komitee van de Deutsche Kolonial Verein heeft onlangs den stand van zijn werkzaamheden ter bevordering van de katoencultuur in de Deutsche koloniën weder in een verslag uiteengezet, waaraan wij het volgende ontleenen:

In de kolonie Togo, waar domaniale gronden zoo goed als niet aanwezig zijn, wordt de katoencultuur hoofdzakelijk als volkscultuur toegepast. — Voor de vorming van landbouwers en ter verbetering van de katoensoorten heeft het comité te Nouatsjé een landbouwschool opgericht, terwijl het egreneer-installaties in de kolonie vestigde en markten in het leven riep. Het verbindt zich bovendien den katoenoogst op te koopen tegen een vóór het uitzaaien vastgestelden prijs. De katoenproductie in deze kolonie wordt voor 1906/1907 op 312500 kilogrammen geschat tegen een ophbrengst van 214250 kilogrammen in het jaar tevoren, terwijl de in het eerste semester van dit jaar gemaakte prijs 134 pfennig per kilogram bedroeg of 20 pfennig meer dan den gemiddelden prijs in 1906.

In Kameroen en Süd-West verkeerden de proeven nog in het aanvangsstadium. Wat eerstgenoemde kolonie aangaat, wordt opgemerkt, dat eene ontwikkeling der cultuur als in Togo slechts kan worden verwacht na aanleg van den spoorweg Hikory—Manengouba. In Süd-West werd bij Grootfontein uit van Togo afkomstig zaad katoen verkregen van 30 tot 40 millimeter lange, zuivere, zachte en sterke vezels.

In Duitsch Oost-Afrika, waar zich uitgestrekte domeingronden bevinden, kan de katoencultuur zoolwel op groote ondernemingen, als bij wijze van inboorlingen-cultuur worden gedreven. Voor de eerste dient het station te Sadani, voor de inboorlingen het station te Panganja aan de Roefidji. Nadat de katoen-productie in deze kolonie van 500 kilogrammen in 1902, tot 188500 kilogrammen in 1905 was gestegen, moest voor 1905 stilstand en voor 1906 zelfs een kleine achteruitgang worden geconstateerd; terwijl de qualiteit blijkens de gemaakte prijzen, van 110 pfennig in 1903 tot 212 pfennig in 1906, steeds verbeterde.

Eene groote uitbreiding der productie staat te wachten, wanneer de laatstelijk opgerichte nieuwe ondernemingen — 6000 hectaren voor de Kilwa-Plantage-Mij., in de buurt van Mtingi; 30000 hectaren voor de katoen-industriëlen van Leipzig, in het achterland van Sadani; uitgebreide concessiën door de Oost-Afrikaansche Spoorweg-Mij. aan het huis Reichelt, ten behoeve van de katoencultuur verleend; 5000 hectaren door den Kommerzienrath Otto, die minister Dernburg op zijn reis naar deze

stipte gehoorzaamheid en een kalm, rustig gedrag, een kleine, vrije woning bekomen, met een tuintje er voor, waarin zelfs bloemen bloeiden.

Met gebogen hoofd verliet Armand Duval zoo'n kleine woning. Zijn dagtaak zou weder beginnen, welke bestond in het in orde houden van wegen, die de strafkolonie doorkruisten.

Den geheelen nacht had hij bijna slapeloos doorgebracht, al denkende over het plan, dat hij met een paar andere gevangenen beraamde, het groote, bijna onuitvoerbare plan van ontvluchten; zelf was hij niet bevreesd, noch Desneux, noch Henri Marchal, maar hij sidderde voor vrouw en kind, daarin lag het gevaar!

Weifelend liep hij langs een breede heg van doornig groen, in gedachten verdiept volgde hij den zandweg.

Luid werd eensklaps zijn naam genoemd.

— Vlucht wat! riep dreigend sergeant Bernardin. Het is tijd, Duval; als je weer zoo loopt te dromen, zal ik er rapport van maken.

Duval verbleekte en voegde zich haastig bij een troepje andere gevangenen. Onder toezicht werd daarna de dagtaak begonnen.

Welk een taak! en dat voor velen, die vroeger tot eerste families behoord hadden, die nu echter zelfs geen namen, maar nummers hadden, die stomp en suf waren geworden door het centonig werken onder de brandende keerkringzon.

Dan had Desneux het toch beter als schrijver op het bureau van den kolonel... maar dat waren toch ook slavenketenen, al was er wat verguldsel op de oppervlakte zichtbaar.

Eensklaps rimpelde zich het voorhoofd van Duval, een pijnlijke trek kwam op zijn gelaat. Hij herinnerde zich het smartelijk weenen van Desneux, toen hij vertelde, hoe hij in eene opwelling van drift en ongewondenheid de woeste benden, geveld

kolonie vergezeld, bij Kilossa voor de katoen-cultuur aangevraagd en verkregen — in volle werking zullen zijn.

Het comité wijst er voor alle Deutsche koloniën in Afrika op, dat de gebrekkige gemeenschapsmiddelen een snelle ontwikkeling der katoen-cultuur in den weg staan.

* * *

Zes welbestede jaren.

De gouverneur-generaal van Fransch West-Afrika, Roume, heeft, na een verblijf van zes jaren ter Westkust, zijn voornemen te kennen gegeven, om, wegens gezondheidsredenen af te treden, en in een kort overzicht van hetgeen tijdens zijn bestuur tot stand kwam, waarop de Dépeche Coloniale beloofde nog terug te zullen komen, komt dit blad alvast tot een opsomming, die ons genoegzaam in staat stelt een oordeel te vormen over de werkzaamheid van het bestuur van den heer Roume.

Niet de kleinste zijner verdiensten was het, de financiën der kolonie op een gezonde basis te hebben gevestigd, waardoor het Fransche parlement gereedelijk inging op de voor groote openbare werken in de kolonie voorgelegde leeningsplannen, als uitkomst, waarvan nu de volgende werken onder handen genomen of gereed zijn: aanleg van kaden van gewapend beton te Saint Louis en van een droogdok te Dakar; werken ter verbetering van den gezondheidstoestand in de drie voornaamste havens van Senegal, Saint Louis, Dakar en Rufisque; de tot stand gekomen spoorwegverbinding tusschen den Senegal en den Niger; de verdere aanleg van spoorwegen in Senegal, de Ivoorkust en Fransch Guinea, zoodat, wanneer de laatste leening ad 100 miljoen franken zal zijn verbruikt, de kolonie, die 6 jaren geleden nog slechts het enkele lijntje Dakar-Saint Louis bezat, over 2400 kilometers spoorweg zal kunnen beschikken voor hare verdere ontwikkeling.

Dat deze ontwikkeling met de gevolgde spoorwegpolitiek hand aan hand ging, blijkt wel uit de steeds stijgende inkomsten der koloniale kas en uit den vooruitgang van den handel, waarvan de omzet in 1906 een totaal uitwees van 167 miljoen franken, d. i. 37 miljoen meer dan het gemiddelde in het voorafgaand vijfjarig tijdvak.

* * *

Renard-treinen in Engelsch-Indië.

De Financ. News weet te berichten, dat er sprake is van de invoering van Renard-treinen in Indië. De Renard Transport Corporation Ltd. is met een kapitaal van 30000 ponden sterling opgericht. De raad van bestuur dier maatschappij wordt voorgezeten door den president der maatschappij van de elektrische tram in Delhi en telt onder zijne leden een oud-ingenieur der staatspoorwegen in de kolonie en een oud-directeur der openbare werken aldaar. De maatschappij zal het materiëel voor hare treinen niet zelve vervaardigen, maar heeft daartoe gunstige overeenkomsten getroffen met de fabriek Renard.

* * *

was van, de commune, hoe hij, eenmaal in hun midden, steeds verder was voortgedreven, op die zee van wilde ellende. Zijn jonge vrouw had hij moeten achterlaten, toen hij veroordeeld werd, en zijn oud moedertje, dat hij ook zoo liefhad en wier eenig kind hij was!

Het was een droevig verhaal, een uit de vele lijdensgeschiedenissen, die St. Laurent in de gedaanten van levende, denkende wezens bevolkten.

Als gebrandmerkt waren al deze schepselen verzonden ver over den Atlantischen Oceaan, ver van hun vaderland!

Ternedergeslagen, ontroerd, maar ook met een gevoel van wrevel en opstand, was menigeen aan wal gestapt te St. Laurent. Het plekje grond, dat vlak bij ondoordringbaar oerwoud lag en bij den Atlantischen Oceaan, die ook als scheidsmuur moest dienen tusschen hen en de beschaafde wereld, terwijl aan den rivierkant de met scherp geladen kanonnen stonden; overal, waar men dacht dat het noodig was, waren ook wachten uitgezet, om het vluchten te voorkomen.

Duval bukte zich haastig om de schoffel op te Ontvluchten!

Duval bukte zich haastig om de schoffel op te rapen, die aan zijn hand ontgleden was. Hij begon gras en onkruid te verzamelen, dat hij wegbracht, naar een grooten kuil bij den weg, waar juist Henri Marchal aan het werk was. De soldaten, die het toezicht op de gevangenen hadden, stonden juist met afgewend gelaat te luisteren naar een vreemd geluid, dat uit het bosch in de nabijheid kwam.

— Van avond! Zeg het aan Desneux, mompelde Duval, Heri Marchal raketings voorbijgaande.

— Goed! klonk het fluisterend.

Geen spier bewoog zich van dit sombere gelaat; zwijgend werd het werk voortgezet, maar in zijn innerlijk wezen jubelde en juichte het.

— Hij zal het dan toch doorzetten... Goddank! Duval heeft een ijzeren wil.

Tegen het opium.

Zooals wij mededeelden is door den gouverneur-generaal van Ind. China, Beau, eene commissie ingesteld, belast met het onderzoek naar het opiumverbruik in die kolonie, en zou bij dat onderzoek vooropstaan om de mogelijkheid en de middelen te beramen, om dat verbruik geheel te verbieden.

Het komt ons evenwel voor, dat 't met dat verbod zoo'n vaart niet zal loopen, waar toch in het door de D peche Coloniale gegeven uitreksel van het rapport van den afgevaardigde Gervais op de Fransche koloniale begroting het volgende voorkomt:

„Wat het opium betreft is de quaestie hoogst ingewikkeld, want het budget kan de 15 mill. franken niet missen, die het uit den verkoop trekt. Het komt bovendien voor, dat door de kosten te verhoogen en het middel minder bereikbaar voor de bevolking te maken, men op den duur beter zou slagen dan door een absoluut, onmiddellijk verbod.”

In dit rapport ziet men dus aansturen op een verhooging van den inkoopsprijs, waarmede evenwel het voorgestelde doel niet zou worden bereikt, maar veeleer de koloniale kas worden gestijfd.

Wanneer we dan ook onlangs naar aanleiding van een verouderd rapport van den heer Groeneveldt van de in moreelen zin gunstige werking der regie in Indo-China hoorden gewagen, kan dit niet nalaten eenige bevreemding te wekken, met het oog op den herhaalden aandrang in die kolonie, om toch vooral uit het middel te halen wat er van te halen valt.

In een door graaf De Pourville in de D p. Coloniale gegeven overzicht van den economischen toestand van Indo China treffen we dan ook het volgende aan:

„De toestand schijnt minder gunstig te zijn, waar de uitvoeren van Yoenman (naar Tongkin) zich bijna uitsluitend tot twee artikelen bepalen: tin en opium. In 1906 bereikte de uitvoer van opium 4,600 pikols; de grootste ooit geconstateerde hoeveelheid; de buitengewone bestellingen door de regie in Tongkin waren daar in hoofdzaak de oorzaak van.”

ERRATA.

In ons artikel „Financieele zelfstandigheid van Nederlandsch Indië” gelieve men a.s.n.g. in de 2de kolom 26en regel v. b. tusschen „bestemd om” en „ook” in te lassen: „de belangen van een volk waar te nemen, niet in staat is om”, in de 2de kolom 36 en regel v. o. tusschen „aantoot” en het daarop volgend kommateeken: „de behoedzame wijze”, en in de 2e kolom 20en regel v. o. tusschen „het” en „onderdaanschap” het woord „nederlandsch”

In het de vorige week in onze Perskroniek aangehaalde artikel van Mr. Ed. Rijke, — de drukkers plaatste abusievelijk een n achter den naam — is een zinstorende fout geslopen. In-stede van: resumeerende à contrario, moest er staan: redeneerende à contrario.

Officiële Berichten.

Uit de Javasche courant van 22 November 1907.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de resident van Cheribon, J. W. Mesman en de topograaf bij den dienst van het Mijnwezen, M. H. A. Voorsmit.

Benoemd: tot resident van Cheribon, de resident van Banjoemas, G. J. Oudemans; v. Banjoemas, de ambtenaar op nonactiviteit, H. G. Heijting.

Bevorderd: bij den Waterstaat enz., tot ingenieur 1e kl. de ingenieur 2e kl. W. H. Klopenburg; tot ingenieur 3e kl. de asp. ingenieur N. J. de Groot en H. E. Donkel; tot asp. ingenieur, A. de Mooy en F. Goossens.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de gewezen ass.-wedono van Sekar, Mas Djojokoesomo en de luitenant der Chinezen te Soengeislan — Banka — Tjeng Ngim Lieng.

Benoemd: tot onderwijzer der 2e klasse, A. J. H. Scherp, van verlof uit Europa terugverwacht en aangewezen als hoofd der voorbereidende afd. der school tot opleiding van Inlandsche artsen te Weltevreden; tot onderwijzer der 3e kl. J. G. Duijvetter en geplaatst te Grisee.

Militair Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst, 1 jaar verlof naar Europa, aan den kapitein der artillerie O. L. Brewer.

Geplaatst: Bij het korps genietroepen te Tjimahi, de kapitein der genie H. W. O. de Bruijn uit Nederland terugverwacht.

Uit de Javasche Courant van 26 November 1907

Ontslagen: de kerk bij het post- en telegraafkantoor te Semarang, W. von Jarosenska Pohl, op verzoek, eervol als lid van het College van curatoren van het Gymnasium Willem III, Lr. L. J. Eilerts de Haan; id. de teekenaars bij de SS. op Java, R. H. W. Senif en W. A. Plasman.

Beast: met de waarneming der betrekking v. leraar onderwijzer bij de opleidingschool voor inambtenaren te Probolinggo, W. Keizer; met de waarneming der tijdelijke betrekking van luitengewoon substituut-officier van justitie bij den Raad van Justitie te Soerabaja, Mr. O. E. G. Vosmaer.

Gesteld: ter beschikking van den Raad van Justitie te Soerabaja, Mr. J. Langhout, ter beschikking van den Directeur van BB., C. O. Matray, A. Th. van Ginkel, K. H. van Prehn, K. Ch. van Haastert, J. Blok en P. H. J. A. de Booy; ter beschikking van den Directeur B. O. W., W. F. G. v. d. Graaff.

Tijdelijk toegevoegd: aan den inspecteur der landelijke inkomsten, de controleur A. H. Neijs.

Benoemd: tot 2en commies ter Alg. Secretarie, de 3e commies H. L. A. Koles; tot advocaat en procureur bij den Raad van Justitie te Soerabaja, Mr. J. Paulus; tot ambtenaar voor Chineesche zaken te Muntok, A. G. de Bruin; tot ingenieur bij den Waterstaat enz., M. A. v. Oort; tot leraar bij den cursus tot opleiding van Inl. veeartsen te Buitenzorg, Dr. G. Leurink; tot afdeelingsschef bij het Departement van Landbouw, — titel inspecteur — Dr. J. van Breda de Haan; tot 2den commies bij de Alg. Rekenkamer, A. W. Batten; tot 3den commies, J. A. Elsborg.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de gewezen path van Banjoewangi, Mas Soenio Taroeno.

Benoemd: tot Inl. officier van Justitie in Banjoenegara, Raden Djojokoesomo; in Poerbo-linggo, Raden Dirdjoesobroto; in Poerwokerto, Raden Mardi.

Militair Departement.

Verleend: wegens ziekte, een jaar verlof naar Europa aan den 1en luitenant der infanterie, L. W. Taale.

Ontslagen: op verzoek, eervol, de luitenant-kolonel der infanterie, A. A. A. Gaymans; id. de schrijver bij het Dep. v. Oorlog, J. S. F. J. de Preter.

Bevorderd: tot kapitein, de 1e luitenant der artillerie, T. W. Sanders; tot 1en luitenant, de 2e luitenant R. F. C. Smith, tot magazijnmeester der 1e kl. — kapitein — P. J. van Luyk.

Inhoud Tijdschriften.

Weekblad voor Indië 1907. No. 31.

De landvoogd naar Atjeh, door M. v. Geuns. — Onze vereeniging van letterkundigen (slot), door Deus Minor. — Brieven uit Patria (vervolg), door Jan Willemsz. — Dickens in de Wereldbibliotheek, door Dr. F. P. H. Prick v. Wey. — De gouverneur-generaal op de races te Batavia (met afb.) — Een kijkje op de tentoonstelling te Menado (met afb.) — De Soesoehoenan van Solo als automobilist (met afb.), door V. L. — Indrukken van den dag (verv.) door Corax. Enz.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in N.-I. Sept 1907.

Wegenbelasting? door H. 's Jacob. — Djatihout, door Noach. — Eeuwfeest der Stoomvaart vervolgd, door Noach. — Over de prikkelende werking, die door sommige chemische stoffen op de plant wordt uitgeoefend, door Brandts Buys. — De plaats van rancee in de hedendaagsche weef-industrie. — De broodvrucht en hare cultuur. — Het vraagstuk der koffievalorisatie in Brazilië.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. Sept. 1907.

De schaking bij de Makassaren, door J. Tieman. — Kort resumé der bepalingen betreffende de huiszoeking door Hil . — De stuiver, door C. — Besch uwingen over bezoldiging bij het B.B. in verband met de nieuwe opleiding, door Junior — Baigaimanakah pada masa ini baik di atoerken pengadjaran anak boemi p e tera? door M. — Varia: Sagoe en sagoepalmen (Prijsvraag Koloniaal Museum).

Suikercultuur en inlandsche landbouw, door C. J. v. L. C. — Het djatihout, door A. H. Berkhout. — De qualiteit der Java-ruwsuiker. — Veroeering van de Virginia-tabak. — Munt-, Crediet- en Bankwezen, enz. in N. I., door Mr. N. P. van den Berg. — Populaire voordrachten over N. I. van het Kon. Ned. Aandr. Gen. — Massoibast in Nieuw-Guinea. — E.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar Oost-Indië.

Passagierslijst van het ss. „Ged ”, gezagvoerder W. J. Boon, van Rotterdam naar Ned.-Indië.

Te Rotterdam hebben zich ingescheept: P. L. H. Roskes met echtgenote en 1 kind. F. N. Houwing. E. D. Langenhagen. H. J. Boomsma met echtgenote en 2 vinderen. A. G. Reichardt. J. I. Kooreman. S. Bloemer. J. D. Verbrugge. W. Gouswaard.

benevens een detachement suppletie-troepen. Naar Marseille:

A. Smit jr. Te Marseille zullen zich inschepen: Ds. M. H. Knoch met echtgenote en 1 kind. W. L. van Nieuwenhuyze. J. Boelen.

Passagierslijst van het Ned. ss. „Kawi”, commandant W. Bagchus. Van Batavia 27 November 1907. Te Marseille 20 December 1907.

Van Batavia: E. M. v. d. Bergh v. Heinenoord. Mej. E. J. W. v. d. Bergh v. Heinenoord. Mej. M. M. W. v. d. Bergh v. Heinenoord. Mevr. Th. E. Brands-Holland. L. G. van Steijn. O. C. Matzen. W. Huijgens met echtgenote en 1 kind. P. B. v. Quarters. J. Klein. J. B. Pauwels. Van Padang: Mevr. Monzel. Naar Padang: J. Brijan met echtgenote. & J. H. Boon met echtgenote. H. C. Dinet. P. Osterrieth. L. Osterrieth. A. van Hautert. Ph. J. Houthuysen met echtgenote.

Passagierslijst van het ss. Pr. Maurits”, gezagvoerder D. Haasnoot, van West-Indië naar Amsterdam. Mevrouw D. J. Meerman*** J. H. de Granada. P. Ewald. A. Pinkster. *** gemerkt, ontscheept te Havre.

Passagierslijst van het ss. Prins Willem I, gezagvoerder A. R. Nijboer, van Amsterdam n. West-Indië op den 27 December 1907.

G. K. Kremer. Mevr. A. v. Genderen Rijnmann. H. A. Statius-Muller. C. L. Schwarzen. A. Vervuurt m. Echtgen. en 3 Kind. A. F. C. Curiel. A. v. Hoogerhuis. 1 Onderofficier en 24 minderen. 1 eerwaarde Pater. 1 eerwaarde Frater. 1 eerwaarde Moeder-Overste. 4 eerwaarde Zusters.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,
Den Haag.

Is het Soliedste Adres voor hen die KOMEN om zich te installeeren en voor hen die hun Inboedel 't voordeeligt van de hand wenschen te doen, zonder kosten voor den inzender.

Bergplaats voor Inboedels.

Verhuizingen en
Transporten.

GEOPEND van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
's-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

J. A. M. ZEIJ

Mr. Kleermaker

HEERENSTRAAT 13a. DEN HAAG.

Indische
Uitrustingen.

Levensverzek. Mij. Arnhem,

Maatsch. Kap. Eén miljoen gulden (volteekend)
sluit levensverzekeringen en lijfrenten op

bijzonder gunstige verzekeringsvoorwaarden
en tegen lage premiën.

Bijkantoor te Batavia: KALI BESAR.

J. S. DIJKHOFF,

Den Haag -:- Mauritskade 83
Telef. Interc. 4212.

Koopt en verkoopt Effecten, vreemd Geld, verzilvert Coupons, opent Rekening-Courant tegen onderpand, incasseert Wissels en Kwitantien.

Vacant.

N.V. Electrische Drukkerij

„Luctor et Emergo“

Amalia van Solmsstraat 2-4,

Telephoonn. 4424 :-: Den Haag.

A. SCHARENBERG.

Hoffeverancier.

GROOTSTE KEUZE
Thee- en Presenteerbladen,

Zheeserviezen,

Koffiestelletjes, Bouillairs,

enz. enz., enz.

's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

DEN HAAG.

-:- Pension -:-

ZORGVLIET

6 Gr. Hertoginnelaan

H. W. G. ROOSEBOOM.

Een oude bes

te WIJN is onze keurige, zuivere,
rechtsstreeks aangevoerde

SAMOSWIJN

.. .. (rood of wit)

Prijs per flesch f 0.70

Per anker van 45 flesschen f 30.—

Vraagt onze hoogst interessante

-:- Uitvoerige Prijscourant. -:-

BRENDEL & ZOON,

DEN HAAG—NIJMEGEN.

DEN HAAG: Zoutmanstraat b/d. v. Spijkstraat.
TELEFOON No. 4905.

WIJNHANDEL - LIKEURSTOKERIJ

Opgericht No. 1829.

Alle bestellingen, ook de kleinste, worden met de grootste zorg uitgevoerd en met den meesten spoed franco aan huis bezorgd. Porto wordt vergoed. (Telefoon 4905).

10 0/0 DIVIDEND.